

Contactgegevens indiener

[worden niet gepubliceerd]

Naam organisatie/ groep/ bijeenkomst: Landelijk Overleg Vakdidactici Nederlands

Bijeenkomst(en) plaatsgevonden op/ reacties verzameld op: 21-4-2018

Aantal personen deelgenomen aan het tot stand komen van de reactie: 17 personen
(onder wie 2 vo-leraren, 17 wetenschappers, 17 experts / lerarenopleiders, 17 mensen uit het WO)

Algemene vragen

1. *Op welke manier doet deze visie voldoende recht aan de ontwikkeling en kansen van iedere leerling? Licht uw antwoord toe.*

Antwoord LOVN:

Deze visie doet ons inziens nog niet voldoende recht aan de ontwikkeling en kansen van iedere leerling: van vmbo tot vwo, meertaligen en enkeltaligen, leerlingen van verschillende gezindten en met verschillende culturele achtergronden. Om dat te kunnen bewerkstelligen en leerlingen van vmbo tot vwo te kunnen bedienen is meer variatie in het curriculum vereist. De visie sluit bovendien aan bij de huidige situatie in het schoolvak Nederlands en lijkt die in stand te willen houden. Wij willen er op wijzen dat er grote problemen zijn met het schoolvak Nederlands (in het secundair onderwijs): het vak zou saai zijn, het cse staat ter discussie, veel lestijd gaat op aan leesvaardigheid, er is te weinig inhoud in het schoolvak Nederlands. De LOVN zou het ontwikkelteam daarom willen adviseren hun visiestuk meer te positioneren als een tekst die tot doel heeft een vernieuwingsbeweging los te maken die (in ieder geval) de genoemde problemen het hoofd probeert te bieden. De huidige samenleving vraagt om een curriculum Nederlands waarin 'bewuste geletterdheid' centraal staat en waar in taalbeheersing, kennis over taal en literatuur (in al hun modaliteiten) geïntegreerd aan de orde komen.

2. *In welke mate doet deze visie voldoende recht aan de recente vakinhoudelijke en wetenschappelijke inzichten? Licht uw antwoord toe.*

Antwoord LOVN:

De visie doet nog onvoldoende recht aan recente vakinhoudelijke inzichten. In de conceptvisie lijkt een instrumentele visie op het schoolvak dominant te blijven. Wij breken een lans voor meer inhoud in het vak door vanuit meerdere perspectieven (systeem, cognitief, sociaal, historisch) te kijken naar taal, taalgebruik en literatuur.

Wij willen bij voorkeur spreken over taalbeheersing i.p.v. over taalvaardigheid. Bij taalbeheersing gaat het om het benutten van kennis over communicatie, retorica en passend taalgebruik in productieve en reflectief kritische zin. 'Kennis over taal' zou anders ingevuld moeten worden. Taal is niet alleen communicatie, maar hangt ook samen met identiteit, macht, cultuur en creativiteit. Wat het onderdeel fictie / literatuur betreft, missen wij expliciete aandacht voor de historische aspecten van literatuur. Een van de centrale vaardigheden is ons inziens het ontwikkelen van literaire competentie.

Kijkend naar wetenschappelijke inzichten zouden wij de aandacht willen vestigen op het belang van integratie. De drie domeinen onderling zouden veel meer dan in het huidige (verkokerde) curriculum het geval is geïntegreerd moeten worden en binnen de domeinen zal er meer aandacht moeten komen voor de integratie van kennis en vaardigheden. (Inspiratie: de grafische leerdoelenkaart van de Meesterschapsteams Nederlands).

3. In de visie wordt een karakteristiek gegeven van het leergebied Nederlands, waarbij wordt gesteld dat het leergebied drie domeinen kent die evenwichtig en in samenhang worden aangeboden: taalvaardigheid, kennis over taal en fictie/literatuur. In hoeverre is deze indeling functioneel en dekken de domeinnamen de lading? Licht uw antwoord toe.

Antwoord LOVN:

In de drie domeinen zijn drie gebieden uit de Neerlandistiek te herkennen: taalbeheersing (niet: taalvaardigheid), taalkunde en letterkunde. Hoewel een curriculum natuurlijk niet noodzakelijk een academisch domein hoeft te weerspiegelen, zijn wij blij dat in het visiestuk gesteld wordt dat de drie domeinen evenwichtig en in samenhang aangeboden zullen worden in het curriculum voor Nederlands (wat in het huidige curriculum helaas niet het geval is).

4. In hoeverre is het wenselijk om in deze visie een specificatie op te nemen ten aanzien van wat we onder tekst verstaan? En onder fictie/literatuur? Zo ja, kunt u een beschrijving geven van wat u onder tekst en/of fictie/literatuur verstaat (en wat niet)? Licht uw antwoord toe.

Antwoord LOVN:

Vanuit de gedachte om het curriculum Nederlands meer geïntegreerd aan te bieden, zouden wij willen adviseren om de afstand tussen het lezen en schrijven van ‘zakelijke’ teksten en het literatuuronderwijs te verkleinen. Wij pleiten voor het werken met een veel ruimer palet van zakelijke en creatieve teksten (in brede zin) en lees- en schrijfoopdrachten. Multimodaliteit van teksten zou een grotere plaats moeten hebben in het curriculum. Het zou niet alleen moeten gaan om geschreven tekst, maar om taalfuncties (bijvoorbeeld narratief, persuasief of literair) die zich in verschillende soorten teksten en media (geschreven, gesproken, visueel, digitaal) voordoen.

5. In hoeverre passen alle onderdelen van de visie logisch bij elkaar? Licht uw antwoord toe.

We kunnen ons goed vinden in de visie dat het leergebied Nederlands leerlingen helpt actieve en goed geïnformeerde burgers te worden (met aandacht voor het maken van ethische afwegingen en verantwoordelijkheid nemen). We constateren evenwel dat er een discrepantie is tussen de geformuleerde inhoud en de doelen op p. 1 van het document. Wij suggereren om de doelen nog eens kritisch te heroverwegen. Wij stellen vast dat daarin niets wordt gezegd over fictie, literatuur of cultuur. Wij pleiten ervoor om hier op te merken dat het leren lezen van fictie en literatuur leerlingen vaardigheden en inzichten bijbrengt die maatschappelijk van belang zijn en die bijdragen aan hun vorming, zoals: de kennismaking met andere mensen en werelden waardoor hun empathisch en hun kritisch vermogen vergroot wordt, de kennismaking met vervreemdende en/of ontregelende verhalen en vormen van taalgebruik die leerlingen leert om het web van verhalen dat hen omringt beter te doorgronden en de kennismaking met historische literatuur en cultuur die leerlingen leert hun eigen wereld te contextualiseren.

Vraag aan het vervolgonderwijs (mbo, hbo, wo)

10. In hoeverre bereidt de inhoud die in deze visie op het leergebied Nederlands beschreven wordt, voldoende voor op het vervolgonderwijs? Licht uw antwoord toe.

De inhoud die in deze visie beschreven wordt, bereidt de leerlingen ons inziens nog niet voldoende voor op het vervolgonderwijs. Hieronder beschrijven we wat de inhoud van het leergebied zou moeten zijn om de leerlingen wel voldoende voor te bereiden op vervolgonderwijs en op het op een volwassen manier in de wereld willen zijn. Leerlingen die ‘bewust geletterd’ zijn, kunnen op basis van kennis en inzicht zowel zakelijke als literaire taal verwerken en produceren. Dit is een basisvoorwaarde voor kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. Zij kunnen welbewust participeren in een meertalige, multimediale en multiculturele samenleving (*socialisatie*). Zij kunnen geïnformeerd oordelen over taal, taalgebruik en literatuur, zowel in de persoonlijke levenssfeer als in maatschappelijke instituties en in het publieke debat (*socialisatie, persoonsvorming*.) Zij kunnen taal, taalgebruik en literatuur zelf onderzoeken. Hierdoor kunnen leerlingen zich kwalificeren voor

verschillende vervolgoopleidingen en beroepscontexten (*kwalificatie*). Zij kunnen hun eigen actuele niveau van geletterdheid bepalen en zo hun eigen ontwikkeling sturen en hun eigen stijl vinden. Zo werken ze aan hun eigen vorming.

Overige punten

De reactie van het Landelijk Overleg van Vakdidactici Nederlands is sterk geïnspireerd door twee bronnen waar wij het ontwikkelteam graag ter inspiratie op zouden willen attenderen:

- Jansen, F., Hulshof, H. en Veen, K. van, *Wat is echt de moeite waard om te onderwijzen? Een perspectiefgerichte benadering*. Leiden / Groningen 2018
- Meesterschapsteams Nederlands, *Visie op de toekomst van het curriculum Nederlands*. (februari 2018)

In beide teksten wordt een analyse gegeven van hoe het schoolvak Nederlands er momenteel voorstaat en beide teksten bieden een denkrichting voor een mogelijke oplossing voor enkele gesignaleerde problemen.

Verder pleiten wij voor een afstemming over het curriculum tussen de ontwikkelteams Nederlands en Engels / Moderne Vreemde Talen.